

ECVET ÕPIRÄNDEL

Kutsehariduse arvestuspunktide süsteemi kasutamine õpirändel

Väljaandja: SA Archimedes
Koidula 13a Tallinn 10125
www.archimedes.ee

Kujundus: Gerda Sokk
Väljaande kujunduses on kasutatud
Leonardo da Vinci programmi kajastustekonkursile saadetud fotosid.

Tõlgitud ja kohandatud väljaandest
Using ECVET for Geographical Mobility (2012)
PART II OF THE ECVET USERS' GUIDE ⁽¹⁾

ISBN: 978-9949-481-46-0 (pdf)

Trükis ilmub Euroopa Komisjoni Elukestva õppe programmist rahastatava projekti „National Teams of ECVET Experts“ (leping 2011-4379/22, projekt 363308LLP-1-2011-1-EE-LEONARDO-ECVET_EXP) raames.

Trükis ilmub Euroopa Komisjoni toetusel, aga Komisjon ei vastuta selle sisu kasutamisest tulenevate tagajärgede eest.

¹ <http://www.ecvet-team.eu/system/files/documents/15/ecvet-mobility.pdf>

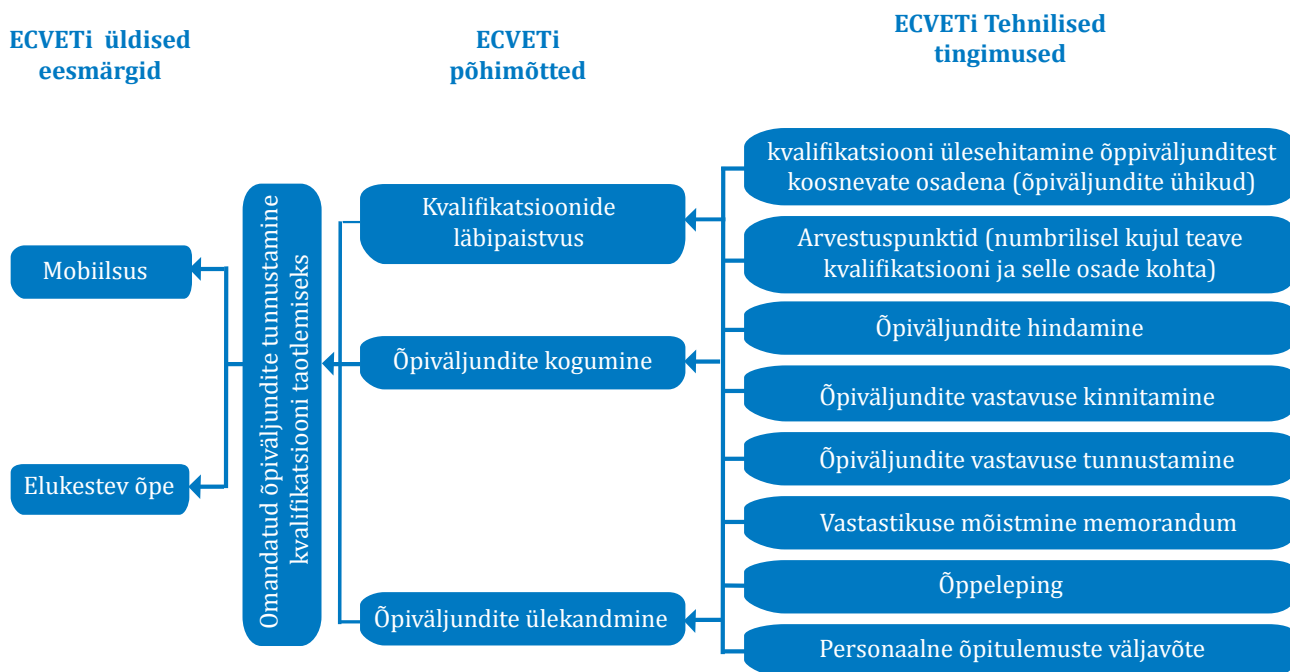

1 Sissejuhatus

Kutsehariduse arvestuspunktide süsteemi rakendamise põhimõtted ja tehnilised tingimused on fikseeritud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 18. juunil 2009. a soovitusel „Euroopa kutsehariduse ja -koolituse arvestuspunktide süsteemi (European Credit System for Vocational Education and Training, ECVET) loomise kohta“.

Kutsehariduse arvestuspunktide süsteem on ühtsetel alustel toimiv raamistik, mis lihtsustab õppijate ja kutset taotlevate isikute poolt erinevates õpikeskkondades omandatud ja hinnatud õpiväljundite kogumist, ülekandmist ja tunnustamist.

Joonis 1. ECVETi eesmärgid ja põhimõtted

Käesoleva trükise eesmärk on selgitada ECVETi rolli õppijate riikidevahelise õpirände hõlbustamisel. Tegemist ei ole üksikasjaliku käsiraamatuga, mis kirjeldaks samm-sammult ECVETi rakendamiseks vajalikke tegevusi –pigem on tegemist püüdega selgitada õpirändel ECVETi kasutamise potentsiaali ja lisandväärtust.

Käesolev trükis sisaldab ka õpirändes ECVETi kasutades kvaliteedi tagamise põhimõtteid.

2 ECVET ja õpiränne

Üks Euroopa Liidu poliitilisi eesmärke on oluliselt suurendada õpirändes osalejate arvu ja õpirände kestust. Õpirände edendamine kutseõppes eeldab teatud toetustegevuste, näit. keeleõppe, rahastamisvõimaluste ja muu ettevalmistuse sisseseadmist, mis kohandatakse vastavalt sihtrühma vajadustele. **Kvalifikatsioonide tunnustamine ja välismaal õpitu läbipaistvus on kutseõppes toimuva õpirände tuumaks.**

Kuidas ECVET toetab õpirännet:

- Õpiväljundite kasutamine kindlustab parema kvalifikatsioonidest ja õppimise tulemustest arusaamise ning nende riikidevahelise võrreldavuse. Õpiväljundid on saatva ja vastuvõtva asutuse (edaspidi ka partnerasutused) vahel selgelt kokku lepitud ning õpirände osapooltel on ühtne arusaam selle eesmärkidest. Õppijate poolt omandatud teadmisi, oskusi ja pädevusi hinnatakse. Saavutatud õpiväljundid tunnustatakse nõuetele vastavaks ja tunnustatakse.

Õpiväljundite nõuetele vastavaks tunnustamine ja tunnustamine põhineb partnerasutuste vahelisel usaldusel. Individuaalsed õpirändeperioodid on asetatud laiemasse lepingute raamistikku. Partnerasutused sõlmivad raamlepingud, milles määratlevad tingimused õppijate vahetuseks ning individuaalsete õpirännete toimumiseks. Selle alusel tunnustatakse õppijate teistes riikides saavutatud õpiväljundeid nõuetele vastavaks ja tunnustatakse.

ECVET võimaldab kohandada erinevaid õpiväljundite nõuetele vastamiseks tunnustamise ja tunnustamise vorme nagu näiteks:

- Arvestuspunktide andmine saavutatud õpiväljundite eest.
- Hindamisest või selle osast vabastamine.
- Teises riigis saavutatud õpiväljunditest väljavõtte tegemine.
- Lisa-arvestuspunktide andmine
- Õpirände lõimime õppesse.

Kasutades ECVETi on õppijatel, tööandjatel, hariduse ja -koolituse pakkujatel selge ülevaade partnerasutuses õppimise lisaväärtuse kohta. ECVET võimaldab parandada nii võtmepädevuste (nagu võõrkeeleoskuse) kui erialaste oskuste ja pädevuste nõuetele vastavaks tunnustamist ja tunnustamist.

Õppijatel on võimalus rikastada oma õpinguid, omandades teistes riikides neid teadmisi, oskusi ja pädevusi, mida ei ole võimalik kodumaal omandada (näiteks kasutatavate tehnoloogiate erinevuse või toodete mitmekesisuse tõttu).

ECVET võimaldab kutsehariduse ja -koolituse pakkujatel vastata tööturul esitatavatele nõuetele, saates õppijaid teistesse riikidesse omandama õpiväljundeid, mida nad ise pakkuda ei suuda (näiteks tehnoloogia soetamiseks vajaliku investeeringu puudumise tõttu). Samadel põhjustel võib kutsehariduse ja -koolituse pakkujatel olla võimalik innustada Eestisse õppima tulema uusi õppijaid teistest riikidest.

3 Kvaliteet ECVET õpirändel

ECVETi pilootprojektide raames on välja arendanud mitmeid tööriistu, mida saab kasutada õpirändel, kohandades neid vastavalt vajadustele. ECVET pilootprojektide tulemused on koondatud ja kättesaadavad aadressil: <http://www.ecvet-projects.eu/>. Palju kasulikke nõuandeid ja materjale leidub ka aadressil <http://www.ecvet-toolkit.eu/>.

ECVET õpirände kvaliteedi tagamise protseduurid põhinevad EQAVETi kvaliteedisüsteemil: planeerimine – teostus – hindamine – analüüs. Ühelt poolt kehtib see süsteem iga üksiku õpirände korraldamisel alates õpirände planeerimisest kuni arvestuspunkide tunnustamise ja õpingute jätkamiseni. Teisalt sobib kvaliteedisüsteem ka suuremahuliste ECVET-partnerluste kvaliteeditagamise protsessi haldamiseks.

Kvaliteedisüsteem individuaalseks ECVET õpirändeks

- **Planeerimine:** määratakse kindlaks õpirändeperioodi eesmärgid. Juba toimiva partnerluse raames toimuva õpirände puhul arvestatakse varasemate kokkulepetega.
- **Teostus:** õppeperiood teises riigis. Kvaliteeditagamise tähendab teostuse etapis ennekõike kokkulepitud õpiväljundite saavutamist, hindamist ja dokumenteerimist.
- **Hindamine:** kontrollitakse saavutatud õpiväljundite vastavust kokkulepitule, saavutatud õpiväljundid tunnustatakse nõuetele vastavaks ja tunnustatakse (või siis mitte). Õpirände protsessi tuleb hinnata kui tervikut. Kui teises riigis saavutatud õpiväljundeid ei ole võimalik (täielikult) nõuetele vastavaks tunnustada ja tunnustada, on tarvis uuesti üle vaadata protseduurid. See aitab tuvastada võimalikke parendusvajadusi (näiteks teatud tegevustele kulutatud aeg, kasutatud meetodid või rakendatud kvaliteeditagamise protseduurid).
- **Analüüs:** Kõik õpirände perioodis osalevad osapooled (vastuvõttev ja saatev asutus ning õppija) peaksid olema kaasatud ECVETi õpirände protsessi analüüsi. Hindamisprotsessi tulemustele tuginedes saab arendada tegevusi järgmiste õpirännete parandamiseks.

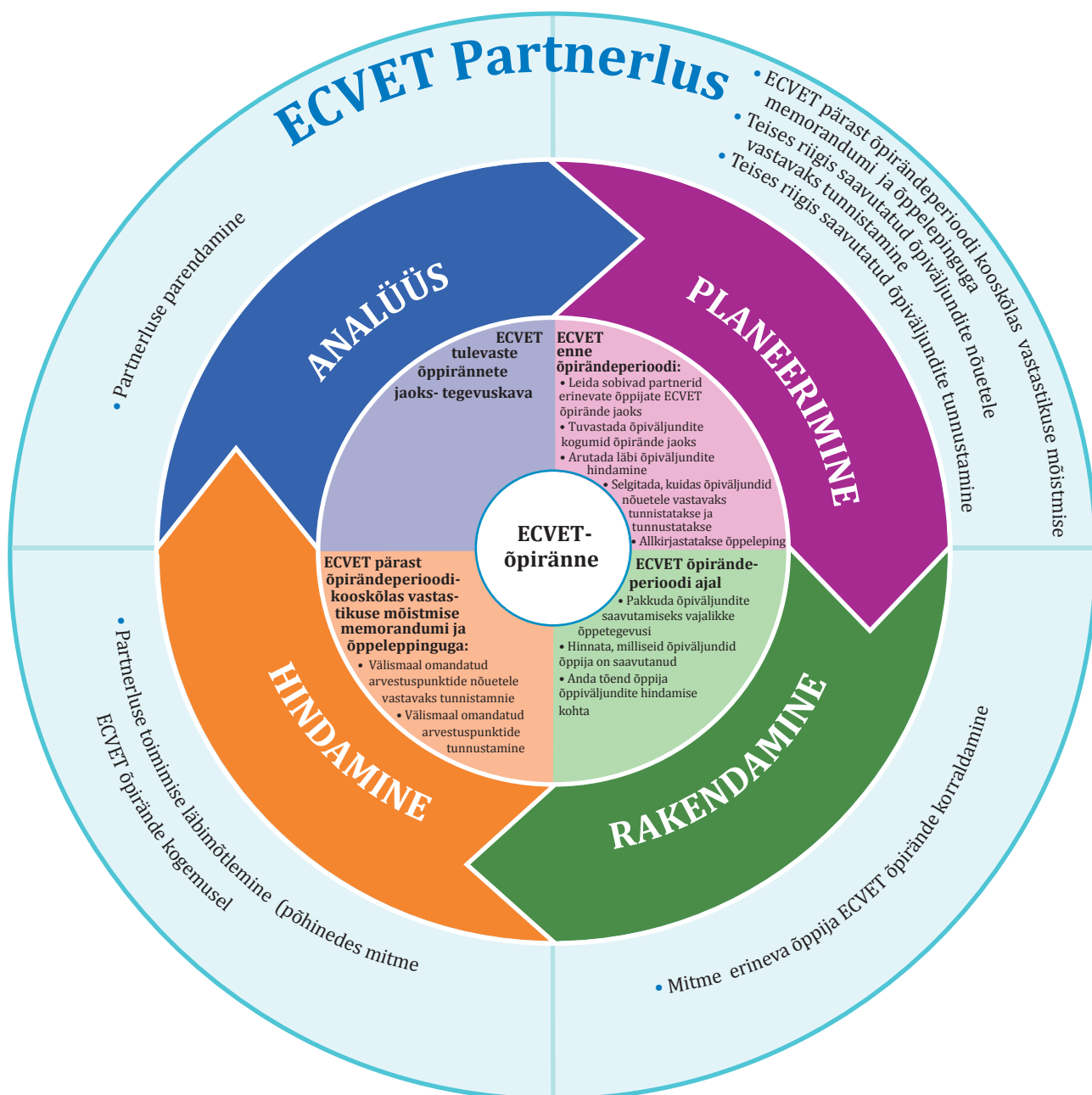
Kvaliteedisüsteemi rakendamine ECVET partnerluses

- **Planeerimine:** Vastastikuse mõistmise memorandum (kasutatakse ka lühendit MoU – Memorandum of Understanding) sisaldab partnerluse eesmärgi ja selgeid hindamis põhimõtteid.
- **Teostus:** Kvaliteeditagamise põhimõtteid rakendades viiakse partnerluse raames läbi mitu erinevate õppijate vajadustele vastavat õpirännet.

- **Hindamine:** Kõiki osapooli kaasates hinnatakse süsteemselt partnerluse toimimist, näiteks hindamistulemuse andmeid, õppijate edukust pärast õpirännet, õpirände kogemuse mõju õppijate edasisele õppeteele või kõigi õpirändeprojektides osalejate tagasisidet, et peegeldada üldist partnerluse toimimist. Sellest tulenevalt peaks välja tooma potentsiaalsed parenduskohad.
- **Analüüs:** Partnerlust analüüsitakse hindamistulemustele põhinedes, kaasates kõiki osapooli.

Joonisel 2 on skemaatiliselt välja toodud õpirändel ECVETi kasutamise erinevate faaside vaheline suhe, aspektid, mida igas faasis arvesse peab võtma ja kvaliteedisüsteemi faasid. Sama joonis kirjeldab ka ECVET-partnerluse kvaliteedisüsteemi.

JOONIS 2 Riikidevahelises õpirändes ECVETi kasutamise kvaliteedisüsteem

Võtmeküsimused, mis võivad toetada kvaliteedi tagamist erinevates ECVET õpirände astmetes ja faasides, on välja toodud järgnevas osas 4.

4 ECVETi kasutamise faasid

ECVET kasutamisel õpirändes eristatakse kolme faasi: enne õpirändeperioodi, selle ajal ja pärast seda. Need faasid võetakse kokku Joonisel 2.

Algselt võib tunduda, et ECVET on keeruline tööriist, kuna ettevalmistavas faasis (s.t. enne õpirändeperioodi) tuleb teha suur hulk tööd. Tuleks aga meeles pidada, et:

- Ettevalmistav faas loob kindlustunde, et õpirändel omandatavaid teadmisi, oskusi ja pädevusi on võimalik nõuetele vastavaks tunnistada. Seda võib pidada kvaliteeditagamise protsessi osaks.
- Juba toimivas partnerluses ja eriti juhul, kui sõlmitud on vastastikuse mõistmise memorandum, muutub ettevalmistav faas palju lihtsamaks.
- Partneritevahelise usalduse kasvades selgitatakse välja koostöövõimalused, tutvutakse partnerriigi kvalifikatsioonisüsteemi ja selle piirangutega ning õpirännete korraldamine muutub ladusamaks.

Riikidevahelise õpirände kontekstis:

- saatev asutus on see, mille nimekirja õppija on tavaliselt kantud ja kus ta omandab kogu kvalifikatsiooni.
- vastuvõttev asutus on see, kus õppija veedab oma õpirändeperioodi.

Joonis 3 Võtmeküsimused, mida arvesse võtta enne õpirändeperioodi, selle ajal ja pärast seda, kui kasutatakse ECVETi

4.1 Enne õpirändeperioodi

Järgnev puudutab ECVETi rakendamise aspekte, mida tuleb silmas pidada enne õpirändeperioodi algust. Ettevalmistavad tegevused viiakse läbi saatvate ja vastuvõtivate asutuste vastastikusel koostöös.

4.1.1 Vajalike pädevate asutuste kaasamine

Pädev asutus – asutus, mis vastutab kvalifikatsiooni määratlemise ja andmise või ühikute tunnustamise eest ning teiste ECVETiga seotud funktsioonide täitmise eest, näiteks kvalifikatsioonidele ja õpiväljundite kogumitele ECVET punktide andmine, õpiväljundite hindamine, valideerimine ja tunnustamine vastavalt osalevate riikide eeskirjadele ja tavadele.

ECVET soovitus

ECVETi kasutus tugineb teatud protsessidele nagu õpiväljundite kogumite määratlemine ja kirjeldamine (k.a. kirjeldused arvestusühikute kohta), õpiväljundite hindamine ja otsustamine, kas saavutatud õpiväljundid vastavad arvestusühikute nõuetele, saavutatud õpiväljundite vastavuse tunnistamine ja/või tunnustamine. Olenevalt riiklikust kvalifikatsioonisüsteemist võivad erinevad organisatsioonid olla seotud protsesside erinevate aspektidega.

Osas kvalifikatsioonisüsteemides on kutsehariduse ja -koolituse pakkujad väga iseseisvad ja otsustusjõulised. Teistes riiklikes kvalifikatsioonisüsteemides on pädevateks asutusteks näiteks riiklikud/regionaalsed ametkonnad, mis vastutavad antava kvalifikatsiooni eest või asutused, mis esindavad majandussektorit (nt. koda, kutsealaliit).

Alljärgnevatele küsimustele toetudes on lihtsam mõista, kuidas erinevate ECVETi funktsioonide jaoks mõeldud õiguspädevus riiklikus kvalifikatsioonisüsteemis jaguneb:

ECVET enne õpirändeperioodi:

- Kes ja mis tingimustel on pädev järgmistes küsimustes:
 - Õpiväljundite kavandamine ja/või kirjeldamine – k.a. õpirände õpitulemuste kogumid
 - Arvestusühikute määramine ja mis meetodit selleks kasutada
 - Õpiväljundite hindamine
 - Teises riigist saadud arvestusühikute nõuetele vastavaks tunnistamine ja tunnustamine
- Kui suur on arvestusühikute tunnustamisel paindlikkus – arvestades õpiväljunditevahelist sarnasust või erinevust saatvas ja vastuvõtvas asutuses?
- Kuidas tuleb teises riigis omandatud arvestusühikute nõuetele vastavaks tunnistamine ja tunnustamine läbi viia ja dokumenteerida?

Mitmetes riiklikes kvalifikatsioonisüsteemides on kehtestatud reeglid õpitulemuste ülekandmiseks riigisisest ühest asutusest teise, üht tüüpi kutseõppest teise, mitteformaalsest või informaalset õppes formaalsesse, pidades silmas kvalifikatsiooni omandamist. Eestis on rakendunud VÕTA ehk varasema õpi ja töökogemuse arvestamine on protsess. Tunnustamine võib toimuda nii õppeasutuse juures õppekava täitmisel kui ka kutse andmise kaudu. Need reeglid võivad moodustada põhistruktuuri, mille baasil saab kehtestada reeglid arvestusühikute tunnustamiseks ECVETi rakendamise raamistikus.

Selgitamaks välja, kes millise ECVETi osa eest vastutab, võib olla kasulik tutvuda Lisas A leiduva tabeliga, mis sisaldab Eesti kutsesüsteemi ja kutsehariduse erinevate osapoolte funktsioone.

Kvaliteeditagamine – põhipunktid:

- Partnerid teavad ja mõistavad partnerlusega seotud pädevate asutuste rolle ja funktsioone (nii enda süsteemis kui ka partnerite süsteemis)
- Kõik pädevad asutused, mis vastutavad oma sektoris ja vastaval kvalifikatsioonitasemel erinevate ECVETiga seotud funktsioonide eest, on kaasatud partnerlusse
- Välispartnerite valikul on arvestusühikute ülekandmise tagamiseks täidetud olulised (riiklikud, regionaal- ja sektoripõhised) eeskirjad. Eeskirjad peaksid puudutama näiteks nõutavaid õppe toimumise kohti (nt klassiruum või ettevõtte), õpetajate või koolitajate kvalifikatsioone või protseduuride hindamist.

4.1.2 ECVET partnerluse arendamine ja vastastikuse usalduse loomine

ECVETi õpiränne eeldab toimiva partnerluse loomist. Partnerlus peab ühendama pädevad asutused, mis täidavad järgnevat funktsioone:

- Õpirändeks sobiva(te) õpiväljundite määratlemine
- Õpiväljundite saavutamiseks vajaliku ettevalmistuse (keeleline, kultuuriline jne) läbiviimine
- Saavutanud õpiväljundite hindamine
- Pärast õpirändelt naasmist saavutatud õpiväljundite nõuetele vastavaks tunnistamine ja tunnustamine

Kvaliteeditagamise põhipunktid:

- ECVET partnerid mõistavad oma rolle ja ülesandeid ning nõustuvad nendega.
- Partnerid suhtlevad avatult.
- Partnerid väljendavad selgesõnaliselt oma eesmärke partnerluses ning jõuavad selgele kokkuleppele, mida nad soovivad saavutada.

Vastastikuse mõistmise memorandum (Memorandum of Understanding, MoU) on raamleping, mille alusel allkirjastatakse detailsemad õppelepingud (Learning Agreements, LA) konkreetseteks õpirändeperioodideks. Vastastikuse mõistmise memorandum määratleb partnerluse toimimise põhimõtted ja täpsustab, millistel tingimustel partnerasutuses (riiklikus kvalifikatsioonisüsteemis) saavutatud õpiväljundid tunnustatakse nõuetele vastavaks ja tunnustatakse. Memorandum peaks olema koostatud nii, et seda oleks võimalik kasutada teatud perioodi jooksul ilma vajaduseta viia sisse muudatusi iga kord kui konkreetse õpirändeperioodi tingimused muutuvad.

Vastastikuse mõistmise memorandumit võivad välja töötada pädevate asutuste võrgustikud mitmest riigist/süsteemist, kuid see võib olla sõlmitud ka kahepoolsena vastavalt partnerite vajadustele. Kuigi vastastikuse mõistmise memorandumit koostamine on soovitatav, siis juhul kui osalevad asutused usaldavad üksteise protseduure ning on pädevad tunnustama omandatud õpiväljundeid, piisab ka vaid õppelepingute sõlmimisest.

Kvaliteeditagamine – põhipunktid:

- Kõik partneritevahelised kokkulepped määratletakse kirjalikult.
- Kõik asjaosalised on teadlikud dokumentide sisust ja kokkulepitud küsimustest.
- Vastastikuse mõistmise memorandumis sisalduv informatsioon on piisav, et kavandada üldist koostööraamistikku.

4.1.3 Kokkuleppimine õpirände õpiväljundites

Partnerid määratlevad vastastikuse mõistmise memorandumis üldised tingimused teises riigis omandatud õpiväljundite tunnustamiseks. Selleks, et õpiränne oleks edukas, tuleb leppida kokku iga konkreetse õpirändeperioodi sisu (õpiväljundite kogumid).

Saatev ja vastuvõttev asutus sõlmivad kokkuleppe iga konkreetse õpirändeperioodi sisu osas. Selles punktis lepitakse kokku, mida õppija õpib (õppijad õpivad) teises riigis ning kuidas neid õpiväljundeid õppija kvalifikatsiooni integreeritakse. Teisisõnu, nad lepivad kokku õpiväljundid ja nende kogumi(d), mida õppija(d) saavutab (saavutavad) õpirände jooksul ning kuidas saatvas asutuses selle (nende) kogumi(te) eest saadud arvestusühikuid tunnustatakse.

Õpiväljundite kogumi olemus sõltub enamasti paiknemisest saatva asutuse riiklikus kvalifikatsioonisüsteemis:

- Kvalifikatsioonisüsteem kasutab juba õpiväljundite kogumeid ja õpirände jooksul omandatavad arvestuspunktid vastavad tervele kogumile (või mitmele kogumile) või osale kogumist.
- Kvalifikatsioonisüsteem ei kasuta kogumeid või olemasolevaid kogumeid ei ole võimalik kasutada õpirände eesmärkidel. Sellisel juhul võib olla võimalik (kui kvalifikatsioonisüsteemi reeglid ECVETi rakendamiseks seda võimaldavad) luua „õpirändekogumid“, mis on mõeldud spetsiifiliselt õpirändepartnerluse jaoks.
- Teises riigis omandatud kogumeid võib tunnustada lisaarvestuspunktidenä (lisaks kvalifikatsioonile, mida õppija omandab).

Olenemata valitud lähenemisest (kasutada olemasolevaid kogumeid või luua „õpirändekogumeid“) on oluline, et iga konkreetse õpirändeperioodi jaoks on partnerid:

- Määratlenud õpiväljundite kogumi, mida õppija(d) õpirändeperioodi jooksul omandab(vad).
- Kirjeldanud õpirände väljundeid, mida õppija(d) peaks teises riigis omandama.
- Kindlustanud, et õpiväljundeid on teises riigis võimalik saavutada ja et vastuvõttev asutus tagab, et õppija(d) võtab(vad) osa nende õpiväljundite saavutamiseks vajalikest õppetegevustest.
- Kindlustanud, et kogumi arvestusühikuid on võimalik tunnustada, kui õppija naaseb saatvasse asutusse.

Kvaliteeditagamine – põhipunktid:

Õpiväljundite määramine:

- Saatev asutus on selgelt määratlenud, kuidas õpiväljundeid üle kantakse ja tunnustatakse.
- Õppijatel on õpiväljundeid võimalik teises riigis omandada (näiteks, õppija juba omandatud teadmiste, oskuste ja pädevuse arvessevõtmine, õpirändeperioodi kestus ja vastuvõtva asutuse õppevõimalused muudavad määratletud õpiväljundite saavutamise võimalikuks).
- Teises riigis saavutatud õpiväljundeid on võimalik hinnata (näiteks, võttes arvesse õppija võõrkeeleoskust, võib mõnda õpiväljundit olla lihtsam teises riigis hinnata kui mõnda teist).

Õpiväljundite kirjeldamine:

- Õpiväljundite kirjeldused on arusaadavad peamistele õpirände protsessis osalejatele (õppijad, õpetajad/koolitajad saatvas ja vastuvõtvas asutuses, muud pädevad asutused, mis tunnustavad teises riigis omandatud õpiväljundid nõuetele vastavaks ja tunnustavad neid).
- Plaanitud hindamise ja määratletud õpiväljundite vahel on selge seos. Plaanitud hindamiskriteeriumid ja -meetodid võimaldavad hinnata, kas õppija on saavutanud määratletud õpiväljundid.

Kui soovite saada rohkem teavet õpirände jaoks kogumite loomise kohta, siis tutvuge dokumendiga "Useful Guidelines on 'Units of Learning Outcomes for ECVET, in the context of geographical mobility in the framework of partnerships": <http://www.ECVET-projects.eu/Documents/Guidelines%20on%20units%20for%20ECVET%20-%20geographical%20mobility.pdf>

4.1.4. Arutelu õpiväljundite hindamise üle

Õpirändeperioodi ajal omandab õppija teadmised, oskused ja pädevused, milles saatev ja vastuvõttev asutus kokku on leppinud. Õpirändeperioodi lõpus (või ajal) hinnatakse ja dokumenteeritakse õppijate saavutatud õpiväljundeid.

Selleks, et tunnustada õppija arvestusühikuid pärast saatvasse asutusse naasmist, tuleb saatval ja vastuvõtval asutusel arutada hindamist ja olla kindlad, et nad usaldavad vastuvõtva asutuse poolt kasutatavat hindamismeetodit. Täpsemalt on tarvis kokku leppida järgmised valdkonnad:

- **Kes hindab õppijat, kuidas hinnatakse õpiväljundeid ja mis kontekstis (k.a. kus)?** Hindaja profiil, hindamismeetod või hindamiskontekst ei pea süsteemides sama olema. Samas on oluline, et neid punkte arutatakse ja partnerid nõustuvad, et vastuvõtva asutuse hindamismeetod vastab saatva asutuse süsteeminõuetele (näiteks kvaliteeditagamise kontekstis).
- **Millal hindamine toimub?** Tegemist on praktilise osaga, kuid on oluline teavitada õppijat, vastuvõtvat asutust ja ka saatvat asutust hindamise aja ja koha kohta. Õppijad peaksid ka teadma, kuidas neid hinnatakse, eriti kui see erineb saatva asutuse tavadest.
- **Millised protseduurid garanteerivad hindamise kvaliteedi?** Hindamise kvaliteedi tagamine kindlustab, et õppijat koheldakse õiglaselt ja et hindamistulemus on kehtiv ja usaldusväärne. Kvaliteeditagamise puudumine võib õõnestada usaldust teises riigis toimunud hindamise vastu ning see omakorda ohustab nõuetele vastavaks tunnistamise ja tunnustamise võimalusi.
- **Kuidas märgitakse hindamistulemused õppija personaalsesse õpitulemuste väljavõttesse?**

Õppija õpiväljundite omandamise tõendus on nõuetele vastavaks tunnistamise ja tunnustamise alus. Kuidas seda dokumenteeritakse, peaks olema enne õpirändeperioodi kindlaks määratud.

Õpirände perioodi jooksul omandatud arvestusühikute nõuetele vastavaks tunnistamise ja tunnustamise kohta on igal kvalifikatsioonisüsteemil oma reeglid. Sellest hoolimata on oluline teha õppijale enne õpirände toimumist selgeks, mis vormis õpiväljundite nõuetele vastavaks tunnistamine ja tunnustamine toimub.

4.1.5 Õpiväljundite tunnistamine ja sertifitseerimine

- Õpiväljundite või nende kogumite arvestamine (valideerimine) ja tunnustamine vastavalt vastastikuse mõistmise memorandumile ja õppelepingu tingimustele
- Arvestusühikute andmine omandatud õpiväljundite eest
- Kutse- või haridusliku kvalifikatsiooni andmine

Kui õppija naaseb saatvasse asutusse, tunnistatakse tema arvestusühikud nõuetele vastavaks ning lõpuks need ka tunnustatakse. Õpiväljundite tunnustamine tähendab ametlikult saavutatud õpiväljundite atesteerimist kvalifikatsiooni või selle osa omistamisega.

See põhineb hindamistulemustel. Õppija toob saatvasse asutusse tõendi selle kohta, et vastuvõtvas asutuses toimus hindamine vastavalt kokkulepitule. Tõend kirjeldab ka, millised õpiväljundid õppija saavutas võrreldes õpiväljundite kogumi kirjeldusega ning mil määral ta need omandas.

Toetudes sellele tõendile kinnitab saatev asutus vastavalt õppelepingule, kas õppija „läbis“ ained – s.t. kas ta rahuldab ootused (õpiväljundite mõistes) – ja kui nii, siis tunnistatakse arvestusühikud nõuetele vastavaks.

- Õppijal ei paluta korrata ühtegi kursust/õppetegevust (see on madalaim nõuetele vastavaks tunnistamise vorm).
- Õppija võidakse vabastada protsesshindamisest. See tähendab näiteks, et tuginedes eduka hindamise tõendile, märgitakse õppija personaalsele õpitulemuste väljavõttele saavutatud õpiväljundite kogumi nimi või hinne.
- Õppija võidakse vabastada koondhindamisest. See võib tähendada näiteks, et tuginedes eduka hindamise tõendile, märgitakse õppija personaalsele õpitulemuste väljavõttele õpiväljundite ühik täielikult omandatuks.
- Õppija võib saada lisaarvestuspunkte. See tähendab näiteks, et teises riigis saavutatud kogum märgitakse õppija personaalsel õpitulemuste väljavõttel lisaarvestuspunktidenä lisaks kodus omandatud arvestuspunktidele.

Kui teises riigis omandatud arvestusühikud tunnistatakse nõuetele vastavaks, tähendab see, et need on üle kantud. Seda peetakse selle kvalifikatsiooni osaks, mida õppija omandab.

Kvaliteeditagamine – põhipunktid:

- Osalejad (vastuvõttev ja saatev asutus ja muud osalevad pädevad asutused) lepivad kokku hindamise protseduurides ja kriteeriumides. Kokkulepe on seotud eelpoolmainitud küsimustega (vt. küsimusi kes, millal, kuidas jne) ning on kirjeldatud läbipaistvalt (nt. õppelepingus).
- Osalejad tagavad, et nende poolt ette nähtud hindamine on teostatav ja sobilik (nt. arvestades aja- ja ressursipiiranguid või õppija ja hindajate keeleoskust).
- Vastuvõttev asutus saab hästi aru, mis sooritustaset saatev asutus eeldab.
- Hindamiskriteeriumid ja –näitajad on selgelt seotud kokkulepitud õpiväljunditega ja hindamisprotseduurid on selgelt seotud hindamiskriteeriumide ja –näitajatega.
- Hindamismeetod(id) ja –kriteeriumid on sobivad asjakohaste õpiväljunditega (mitte liiga keerulised ega lihtsad) ning õpirändeperioodi jaoks teostatavad.
- On selge, kuidas õppija tulemuste hindamist dokumenteeritakse tema personaalsel õpitulemuste väljavõtetel; seega, kui õppija naaseb saatvasse asutusse, on olemas tõendid hindamise tulemustest, et tema arvestusühikuid nõuetele vastavaks tunnistada ja tunnustada.

4.1.6 Õppelepingu ettevalmistamine ja allkirjastamine

Õppeleping on kolmepoolne leping, mis sõlmitakse vastuvõtva ja saatva organisatsiooni ning õpilase/osaleja vahel. Õppeleping sõlmitakse tuginedes Vastastikuse mõistmise memorandumis kokkulepitule.

Õppeleping määrab kindlaks iga individuaalse õppija õpirändeperioodi tingimused. Teisisõnu määratleb see iga konkreetse õpirändeperioodi jaoks, millised õpiväljundite kogumid õppija teises riigis omandab, kuidas ja millal neid hinnatakse ning tunnustatakse. Enne õppelepingu allkirjastamist arutab saatev asutus õppijaga läbi kõik õpirändeperioodi aspektid. Mõned õppelepingute näited on saadaval www.ECVET-projects.eu ja www.ecvet-toolkit.eu.

4.2 Õpirändeperioodi ajal

Õpirändeperioodi ajal teises riigis omandab õppija teadmisi, oskusi ja pädevusi, milleni jõudmist temalt eeldatakse.

4.2.1 Õppija osaleb õppetegevustes, mis on seotud õpiväljundite kogumitega

Vastuvõtva asutuse töötajad peavad olema teadlikud õppija õpirände tingimustest. Sõltumata sellest, kas nad on kutsekoolis või ettevõttes, peavad õppetegevused, milles õppija osaleb, võimaldama tal omandada kokku lepitud õpiväljundeid.

Õppeleping ja selles sisalduv õpiväljundite kogumite kirjeldus on juhendav dokument kõigile: vastuvõtva asutuse õpetajale või koolitajale ja õppijale.

4.2.2 Õpiväljundite kogumi(te) hindamine

Õpiväljundite valideerimine – kinnitamine, et õppija saavutatud ja hinnatud õpiväljundid vastavad konkreetsetele õpiväljunditele, mis on nõutavad kvalifikatsiooni või selle osa saamiseks.

Pärast õppeprotsessi lõppu peab õppija hindamisprotsessis näitama nõutud õpiväljundite omandamist vastavalt õppelepingule ja vastastikuse mõistmise memorandumile. Sõltuvalt õpirändeperioodi kestusest ja algsest kokkuleppes, võib õpirändeperioodi jooksul toimuda üks või mitu hindamist. Kui hindamisel ei pea kinni vastastikuse mõistmise memorandumist ja õppelepingust, võib saatval asutusel olla raskusi õppija arvestusühikute nõuetele vastavaks tunnistamisel ja tunnustamisel.

4.2.3 Saavutatud õpiväljundite dokumenteerimine

Hindamise lõppedes on oluline, et tulemused dokumenteeritakse, toetamaks nõuetele vastavuse tunnustamist ja tunnustamist saatvas asutuses. Saavutatud õpiväljundite tõendus võib olla mitmes vormis:

- Ühtlustatud hindamismaatriksi kasutamine, milles hindaja märgib ära õppija soorituse.
- Hindaja kirjalik hinnang selle kohta, mis saavutati täiel määral, pooleldi jne.
- Hinded, mille puhul on oluline, et partnerasutuste vahel on hinnetest ühtne arusaam, kuna paljudel haridus- ja koolitussüsteemidel on väga erinevad hindamissüsteemid.

Europassi õpirände tunnistuse kasutamine võib aidata kaasa õppija saavutatud õpiväljundite dokumenteerimisele.

Kvaliteeditagamine – põhipunktid:

Õppeprotsess:

- Kõik osalejad (õpetajad, koolitajad, õppija) on teadlikud kõigist planeeritud õppeprotsessi osadest, mis on olulised sõltuvalt nende rollist (nt. nad on saanud õppelepingu koopia või neid on viidud kurssi nende rolliga õpirände faasis).
- Vastuvõttev asutus vastutab kvaliteeditagamise eest õppekontekstis (nt. peetakse kinni ohutuseeskirjadest, olulisi tegevusi on võimalik õpirändeperioodi jooksul läbi viia, vajalik varustus on olemas, õppijale pakutakse juhendamist, õpetajatel või koolitajatel on vajalikud pädevused õppija õppeprotsessi toetamiseks).
- Vastuvõttev asutus vastutab ka õppeprotsessi kvaliteedi tagamise eest. See aitab õppijal omandada õppelepingus määratletud õpiväljundeid.
- Määratud on inimene, kelle vastutab õpirände protsessi järelevalve eest vastuvõtvas asutuses (nt määratakse juhendaja).
- Õppija teab, kellega ühendust võtta, kui ta näeb, et õppelepingut ei rakendata.
- Õppegevused, milles õppija osaleb, on vähemalt need, mida nähti ette õpirändele eelnenud faasis.
- Kehtestatakse protseduurid, mis tagavad õppelepingus määratletud kokkulepete järgimise (nt. vastuvõtvas asutuses kontrollib vastutav isik regulaarselt, kas kõik on vastavuses õppelepinguga).
- Kehtestatakse protseduurid õpirändeperioodi jooksul tekkida võivate probleemide käsitlemiseks.

Hindamine:

- Kõik osalejad (õpetajad, koolitajad, õppija) on teadlikud õppija hindamiseks kasutatavatest hindamiskriteeriumidest.
- Hindamisprotseduur ja -kriteeriumid vastavad kokkulepitule.

Dokumentatsioon:

- Vastuvõttev asutus väljastab peale õpirände perioodi lõppu õigeaegselt õppija personaalse õpiväljundite väljavõtte.
- Õppija personaalne õpiväljundite väljavõte näitab selgelt saavutatud tulemusi. Informatsioon on esitatud arusaadaval viisil nii inimese jaoks, kes tunnustab õppija teises riigis saavutatud arvestusühikud nõuetele vastavaks, kui ka teiste potentsiaalsete sihtrühmade jaoks (nt tööandjad).
- Hinnatud ja dokumenteeritud õpiväljundid vastavad õppelepingus ja/või vastastikuse mõistmise memorandumis kokkulepitule (või ületavad kokkulepitut).

4.3 Pärast õpirändeperioodi

Kui õppija naaseb saatvasse asutusse, tunnistatakse tema arvestusühikud nõuetele vastavaks ning tunnustatakse. Sõltuvalt saatva asutuse riiklikust kvalifikatsioonisüsteemist on mitmeid mooduseid, kuidas õppija arvestusühikuid nõuetele vastavaks tunnistada ja tunnustada:

4.3.1. Õppijate arvestusühikute nõuetele vastavaks tunnistamine

- Õppija arvestusühikute nõuetele vastavaks tunnistamine toimub, kui õppija naaseb saatvasse asutusse.

See põhineb hindamistulemustel. Õppija toob saatvasse asutusse tõendi selle kohta, et vastuvõttvas asutuses toimus hindamine vastavalt kokkulepitule. Tõend kirjeldab ka, millised õpiväljundid õppija saavutas võrreldes õpiväljundite kogumis kirjeldatuga ning mil määral ta need omandas.

Praktikas võib see toimuda mitmel kujul:

- Õppijal ei paluta korrata ühtegi kursust/õppetegevust (see on madalaim nõuetele vastavaks tunnistamise vorm).
- Õppija võidakse vabastada protsesshindamisest. See tähendab näiteks, et tuginedes eduka hindamise tõendile, märgitakse õppija personaalsele õpitulemuste väljavõttele saavutatud õpiväljundite kogumi(te) nimi või hinne.
- Õppija võidakse vabastada koondhindamisest. See võib tähendada näiteks, et tuginedes eduka hindamise tõendile, märgitakse õppija personaalsele õpitulemuste väljavõttele õpiväljundite kogum(id) täielikult omandatuks.
- Õppija võib saada lisaarvestuspunkte. See tähendab näiteks, et teises riigis saavutatud õpiväljundite kogum(id) märgitakse õppija personaalsele õpitulemuste väljavõttele lisaarvestuspunktidenä lisaks kodus omandatud arvestuspunktile.

Kui teises riigis omandatud arvestusühikud tunnistatakse nõuetele vastavaks, tähendab see, et need on üle kantud. Seda peetakse selle kvalifikatsiooni osaks, mida õppija omandab. Õppijale antavad arvestuspunktid märgitakse reeglina õppija personaalsele õpiväljundite väljavõttele ning need võivad olla kirjeldatud ka ECVET arvestusühikutenä. See tähendab, et õppijal on seoses omandatava kvalifikatsiooniga juba saavutatud õpiväljundite kogumeid (lisatud võib olla ka lühike õpiväljundite kirjeldus).

4.3.3 Õppija arvestusühikute tunnustamine

Tunnustamine on protsess, mille läbi teises riigis saavutatud õpiväljundite kogumid ametlikult atesteeritakse ja omistatakse.

Osalejad rakendavad õppija arvestusühikute nõuetele vastavaks tunnistamise praktilisi tulemusi (näiteks, teatud kursustel osalemisest vabastamine, protsess- või koondhindamisest vabastamine, lisaarvestuspunktide andmine) ning õppija arvestusühikute tunnustamist (näiteks märkides õpiväljundite kogumi(d) õppija personaalsele õpitulemuste väljavõttele, väljastades tõendi, märkides saavutatud arvestusühikud muul viisil õppija personaalsele õpitulemuste väljavõttele).

Kui tunnustamisprotsessi ei viida läbi nii nagu õppelepingus kavandatud, selgitab saatev asutus õppijale selle põhjused ning toob välja parandavad meetmed.

Lisa A: Kutsesüsteemi ja kutsehariduse erinevate osapoolte funktsioonid

Kontseptsiooni kujundamine			Kontseptsiooni realiseerimine			
Kvalifikatsiooni-standardite kavandamine ja väljatöötamine	Formaal-hariduse õppekavade kavandamine ja väljatöötamine	Õpiväljundite hindamise ja nende vastavuse kinnitamise protseduuride väljatöötamine	Õppekavade rakendamine (formaalhariduses mitteformaal-hariduses)	Omandatud õpiväljundite hindamine	Omandatud õpiväljundite nõutule vastavuse kinnitamine (validation) (formaalhariduses, mitteformaalhariduses)	Omandatud õpiväljundite tunnustamine (kutse andmine, tunnistuste ja tõendite väljastamine, jms...)
<ul style="list-style-type: none"> • HTM, • Innove õppekavakeskus (RÕK) • Kutsekoda (kutsestandardid) 	<ul style="list-style-type: none"> • HTM • Innove õppekavakeskus (RÕK) • kutseõppeasutused (KÕK) • kaasatud on kutse- ja erialaliidud, tööandjad 	<ul style="list-style-type: none"> • HTM (põhimõtted) • Innove õppekavakeskus (RÕK) • kutseõppeasutused (KÕK; koolituskavad) • koolitusasutused • Kutsekoda • kutseandjad 	<ul style="list-style-type: none"> • Innove õppekavakeskus (RÕK) • kutseõppeasutused (KÕK; koolituskavad) • koolitusasutused 	<ul style="list-style-type: none"> • kutseõppeasutused • koolitusasutused • kutseandjad • kutse- ja hindamis-komisjonid 	<ul style="list-style-type: none"> • kutseõppeasutused • koolitusasutused • kutseandjad • kutsekomisjonid 	<ul style="list-style-type: none"> • kutseõppeasutused • kutseandjad • kutsekomisjonid
	Mitteformaal-hariduse õppekavade kavandamine ja väljatöötamine					
	<ul style="list-style-type: none"> • HTM • kutseõppeasutused • koolitusasutused • kaasatud on kutse- ja erialaliidud, tööandjad 					
Kvaliteedi tagamine HTM (riigi tasand) kutseõppeasutused (kooli tasand) Kutsekoda, kutsenõukogud, kutseandjad (kutsesüsteem)						

Lisa B: Euroopa kutsehariduse arvestuspunktide süsteemi (ECVET) arvestav õpiränne

NÄIDE

Õpilane Joosep õppis Eestis kokaks.

Näide on koostatud Soome-Eesti Interreg IVa projekti *“Soome ja Eesti kutsequalifikatsioonide võrdlemine ja läbipaistvus”* ning HETA-ECVET ja Leonardo da Vinci õpirändeprojekti *„Points to Reality!”* põhjal

Partnerlus-suhted

Projekti partnerlus algas Interreg IVa projektist *“Soome ja Eesti kutsequalifikatsioonide võrdlemine ja läbipaistvus!”* 2009-2012, kus Eestist osalesid Tallinna Teeninduskool, Tallinna Ehituskool, Kuressaare Ametikool, Kehtna Majandus- ja Tehnoloogiakool ning Soomest OMNIA Espoo kutsehariduskeskus (peapartner), Vantaa kutsehariduskeskus ja Luksia kutsehariduskeskus. Antud projekti raames töötati seitsmes õppekavarühmas välja ühised 4-nädalased moodulid. Samuti olid partneriteks Soome ja Eesti haridusinstituutsioonid, nt Kutsekoda, Eesti Haridus- ja Teadusministeerium ning Soome Riiklik Haridusamet.

Vastastikuse mõistmise memorandum (MoU)

Neli Eesti ja kolm Soome ametikooli sõlmisid seitsmepoolse vastastikuse mõistmise memorandum, mis kehtis ka õpirännete osas.

MoU sisaldas projekti eesmärgid, partnerite rolle, kvalifikatsioone, testitavaid mooduleid, õpirännete jaoks vastastikku kokkulepitud tingimusi, sh loodud moodulite õpiväljundite hindamist praktikakohas Soomes või Eestis ning vastavaks tunnistamist ja tunnustamist Eesti või Soomes.

Loodud moodulite õpiväljundid ja nendele vastavad hindamiskriteeriumid olid osa vastastikuse mõistmise memorandumist ning neid testiti õpilaste poolt õpirändeprojekti *„Points to Reality!”* raames Soomes ja Eestis.

Õppeleping

Õppeleping sisaldas järgmist:

- 120-tunnine moodul
- Hindamisjuhend
- Vastastikuse mõistmise memorandum

Joosepi õppeleping sõlmiti ja allkirjastati neljapoolselt: õpilane ise, saatev ehk Eesti kool ja vastuvõttev ehk Soome partnerkool ning restorani esindaja.

Õpiväljundid ja nende hindamiskriteeriumid

HETA-ECVET projektis koostasid kutseõpetajad ühise 4-nädalase EQFi 3. ja 4. tasemele vastava mooduli *„Toiduvalmistamine restoraniköögis”* hindamiskriteeriumid ja hindamisjuhendi *„Kvalifikatsiooni kutseoskuste hindamisjuhend”*:

- Teadmiste, oskuste ja pädevuste alusel koostati õpiväljundite tabel
- Soome õppekava mooduli alusel leiti Eesti õppekavast sarnased osad. Hinnatud õpiväljundid konverteeriti ECVET-punktideks
- Erialapõhiste väljunditele (kutseoskustele) omistati rohkem ECVET-punkte:

- tööprotsesside juhtimine – 2
- töömeetodid ja töövahendite haldamine – 2
- tööks vajaliku teabe haldamine – 1
- elukestva õppe põhioskused – 1

Töörühm pakkus õpiväljundite kogumi hinnanguliseks mahuks kuus ECVET-punkti. Õpingute kestus ei olnud niivõrd oluline. Tähtsad olid praktilised õpiväljundid ning omandatud oskused ja pädevused.

Joosepi õpiränne kestis neli nädalat ja ta oli praktilal Helsingis asuvas restoranis. Õpilane, restorani praktikajuhendaja ning vastuvõtva ja saatva kooli kutseõpetajad olid hindamisjuhendis seatud tingimustest ning hindamiskriteeriumitest teadlikud enne praktikat ning hindamine toimus selle alusel.

Praktika hindamine

Joosepi praktikat hinnati mooduli „*Toiduvalmistamine restoraniköögis*“ hindamisjuhendis toodud hindamislehe alusel.

Praktika lõpus hindasid saavutatud õpiväljundeid praktikant ise ja juhendaja ning juures viibis vastuvõtva kooli kutseõpetaja. Joosep hindas oma praktikat karmimalt kui tema juhendaja. Peakokk märkis hindamislehel, et Joosep saavutas kõik õpiväljundid. Praktikant arvas, et ta ei saavutanud paari õpiväljundit, nt ei olnud ta eelnevalt piisavalt kursis töökoha äriideedega.

Joosep sooritas praktika maksimumtulemusega ning tema tööga jääd restoranis väga rahule. Restoran andis praktikandile ka soovituskirja ning märkis eraldi, et praktikant sai uusi praktilisi kogemusi töötamaks võõral maal ja keskkonnas.

Hindamisjuhend ja selles sisalduv hindamisleht on saadaval järgmisel veebisaidil http://heta-ecvet.fi/eesti/hindamine_catering.pdf

Õpiväljundite tunnistamine ja tunnustamine

Saavutatud õpiväljundeid tunnistas saatev asutus nõuetele vastavaks.

Personaalse õpitulemuste fikseerimine

Joosepi õpitulemused fikseeriti hindamislehel ja neid arvestati praktika ühe osana ning tunnustati oma õppekava osana.

Tagasiside

Joosep, tema kutseõpetaja, Soome kutseõpetaja kui ka juhendaja täitsid tagasiside lehe.

Joosepi meelest oleks praktika ja ettevõtte valimise kriteeriumid võinud olla veel karmimad. Joosepi näol on tegemist äärmiselt sihikindla ja endale kõrgeid eesmärke seadva noore inimesega. Noormees õppis praktika käigus lahendusi otsima ka keerulisematele olukordadele, nt mis saab siis, kui sa sisse magad ja tööle hiljaks jääd. Joosepile meeldis, kui väga kiiretel tööpäevadel kutsuti teda appi ning ta pidi lisaülesandeid täitma, mis panid ta proovile.

Kasulikke linke

Kopenhaageni deklaratsioon - http://ec.europa.eu/education/pdf/doc125_en.pdf

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu soovitus tekst:

- inglise keeles http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/ecvet_recommendation_2009_en.pdf
- eesti keeles http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/ecvet_soovitus_2009_et.pdf

ECVETi Eesti ametlik koduleht: <http://www2.archimedes.ee/hkk/index.php?leht=955>

ECVETi Euroopa ametlik koduleht, erinevad materjalid: <http://www.ecvet-team.eu/>

SA INNOVE ECVET infoleht: <http://www.innove.ee/et/kutseharidus/ecvet>

ECVET pilootprojektide kodulehekülg, seminaride materjalid: <http://www.ecvet-projects.eu>

ECVETi rakendamine õpirändel:

- <http://www.ecvet-toolkit.eu/site/home>
- http://www.ekk.edu.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=120832/ecvet_geographical_mobility.PDF
- http://www.evta.net/html_mobility

Õppelepingute näidised (inglise keeles):

<http://www.ecvet-projects.eu/ToolBox/ToolBoxList.aspx?id=17&type=1>

Vastastikuse mõistmise memorandumid näidised (inglise keeles):

<http://www.ecvet-projects.eu/ToolBox/ToolBoxList.aspx?id=16&type=1>

Euroopa Liidu haridusinfo: http://europa.eu/pol/educ/index_et.htm

Euroopa kvaliteediraamistik: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqf_en.htm

VÕTA (varasema õpi- ja töökogemuse arvestamine) Euroopas:

<http://www.observal-net.eu/homepage>

VÕTA (varasema õpi- ja töökogemuse arvestamine) Eestis

- <http://www.innove.ee/et/kutseharidus/vota>
- <http://primus.archimedes.ee/node/14>

Haridus Euroopas: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

Kõrgharidus Euroopas (Bologna protsess): <http://www.ehea.info/>

Eesti ENIC/NARIC keskus (akadeemiline ja kutsealane tunnustamine):

<http://www2.archimedes.ee/enic/>

Ühendkuningriigi ECVET ekspertide koduleht: <http://www.ecvetexperts.org.uk/>

Soome ECVET ekspertide koduleht: <http://www.finecvet.fi/pages/>